

Lausunto

14.01.2021

Asia: VN/28915/2020

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi jokamiehenoikeuden nojalla luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausuntopyyntönne VN/28915/2020

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. Ehdotetun lain myötä ulkomaalaisten, jotka ovat tulleet Suomeen keräämään luonnontuotteita, asema vahvistuisi merkittävästi. Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä pitää lain tavoitetta tärkeänä ja tervetulleena.

Auttamisjärjestelmä on törmännyt toiminnassaan viime vuosien aikana lukuisia kertoja erilaisiin lievempiin tai vakavampiin ongelmiin luonnonmarjoja poimimaan Suomeen tulleiden ulkomaalaisten asemassa. Auttamisjärjestelmälle on tullut erilaisia yhteydenottoja ja tietoa kesäisin ja syksyisin tilanteista, joissa luonnonmarjoja poimimaan Suomeen saapuneet ulkomaalaiset ovat joutuneet erilaisiin ongelmiin. Esiin tulleet haasteet ovat olleet juuri niitä, joita esitysluonnoksessa on nykytilanteen arvioinnin osalta ja taustana tuotu esiin. Auttamisjärjestelmälle on tullut vuosien saatossa tietoon myös tapauksia, joissa on ollut viitteitä jopa ihmiskauppaan ja muutama tapaus, joissa asiaa on tutkittu myös ihmiskauppana. Kuten tiedetään, Suomessa on yksi tapaus, jossa marjayrittäjä on tuomittu ihmiskaupasta.

Koska näyttää siltä, ettei luonnontuotteiden poiminnan aiesopimusmenettelyllä ole saavutettu kokonaisuudessaan sille asetettuja tavoitteita mm. kerääjien olosuhteiden ja ansiomahdollisuuksien parantamisesta, on hyvä, että kerääjien oikeudellista asemaa esitetään vahvistettavan lainsäädännöllä. Vaikka kerääjät eivät jatkossakaan olisi työsuhteisia, asettaisi esitetty lainsäädäntö nykyistä selkeämmät raamit luonnontuotteiden ostajien toiminnalle ja kerääjien asemalle. Auttamisjärjestelmä katsoo, että esitetyillä säädöksillä on kerääjien eritasoista hyväksikäyttöä ja sen

riskiä – jopa ihmiskauppaa – ennaltaehkäisevä vaikutus. Vaikka on tietysti selvää, ettei lainsäädäntö sinällään itsessään estä esimerkiksi ihmiskaupan toteuttamista tai toteutumista.

Auttamisjärjestelmä pitää hyvänä esitettyä säännöstä ansioiden maksamisesta ennen kerääjän maasta poistumista. Tosin auttamisjärjestelmä toteaa, ettei tämä poista sitä tosiseikkaa, että ansioita on mahdollista maksaa edelleen juuri ennen kuin kerääjä poistuu maasta paluulennon/lipun turvin. Tällöin on edelleen mahdollista, että kerääjälle jää hyvin vähän tai ei lainkaan aikaa reagoida tai selvittää mahdollisesti virheellisesti viime tipassa maksettuja ansioita vielä Suomessa ollessaan. Auttamisjärjestelmä on havainnut, että ainakin työsuhteisessa työskentelyssä tämä on ollut joskus ilmeisen tarkoituksellinen keino vilpillisesti toimivan työnantajan taholta. Kun palkka on lopulta maksettu juuri ennen työntekijän suunniteltua Suomesta poistumista, työntekijän on ollut hyvin vaikeaa tai käytännössä mahdotonta selvittää palkkakiistaa kotimaahan palattuaan.

Auttamisjärjestelmä pitää niin ikään hyvänä esitettyä sääntelyä koskien kulujen ja kohtuuttomien kulujen veloittamisen kieltoa. Lain soveltamisen näkökulmasta on tärkeää, että sääntelyn perusteluissa on avattu sitä, mitä kohtuuttomilla veloituksilla tarkoitetaan. Ihmiskaupan näkökulmasta juuri esimerkiksi velkaannuttaminen tai velkaantuminen Suomeen saapumisen tai rekrytoinnin kuluista on yksi riskitekijä.

Koska lakimuutos koskisi kaikkia alan toimijoita, ei sillä pitäisi myöskään olla negatiivisia vaikutuksia kilpailuun alalla. Auttamisjärjestelmä toteaa vielä lopuksi, että viranomaiselle on tärkeää ohjata valvontatehtävää varten riittävät resurssit.

Apulaisjohtaja

Katri Lyijynen

Lyijynen Katri

Joutsenon vastaanottokeskus - Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä